

کارشناسان در تجویز خروج از NPT اتفاق نظر ندارند

ماشه و معمای NPT

■ ابوالفتح: اگر قصدی برای ساخت بمب نداریم، خروج از NPT بی‌فایده و حتی تنش‌زاست

■ فؤاد ایزدی: در صورت بی‌واکنش گذاشتن فعال‌سازی مکانیسم ماشه انگیزه‌ها برای تشدید تنش با ایران بیشتر می‌شود

علی مژوعی
محرران گروه سیاست

کشورهای اروپایی نهایتاً بعد از چندین هفته تهدید به فعال‌سازی مکانیسم ماشه بدون اینکه روند حقوقی تعیین‌شده دربرجام را طی کرده باشند نهایتاً نامه فعال‌سازی این مکانیسم را به شورای امنیت ارسال کردند. در صورت فعال‌سازی این مکانیسم قطعنامه‌های ۶گانه تحریمی که با هدف محدود کردن فعالیت‌های هسته‌ای ایران تعلیق شده بودند مجدداً در دستور کار قرار می‌گیرند. پیش از این سید عباس عراقچی، وزیر خارجه کشورمان در پاسخ به روزنامه فرانسوی لوموند

هزینه‌های از بین بردن مسیر دیپلماسی

ایران در برابر فعالیت‌های جاسوسی و تروریستی خود مواجه خواهد شد. ایران می‌تواند با اقدامات متقابل، سطح تنش‌های ایجادشده توسط اروپا را کنترل کرده و تلاش کند تا معادلات منطقه‌ای را به مسیر دیپلماتی بازگرداند. اما این تلاش تنها در صورتی موفقیت‌آمیز خواهد بود که اروپا نیز به اصول دیپلماتی پایبند باشد. در غیر این صورت، ایران در منطقه غرب آسیا ابراز می‌تعدادی برای پاسخ به اقدامات غیرمؤکراتیک غرب در اختیار دارد که می‌تواند به کار گیرد. ایران تاکنون در برابر تنش‌های مختلف در اروپا رویکردی بی‌طرفانه اتخاذ کرده و از ورود به هرگونه درگیری خودداری کرده است. اما اگر تروینیکا اروپا همچنان به تخریب منافع ایران اصرار ورزد و تهران را به‌عنوان دشمن خود معرفی کند، دلیلی برای ادامه یی طرفی یک‌جانبه وجود نخواهد داشت. در چنین شرایطی، ایران دیگر نمی‌تواند اجازه دهد اروپا بدون پرداخت هزینه، به زیان منافعش عمل کند.

دوگانهٔ خروج و عدم خروج از NPT

که به عنوان بازرس آژانس می‌آیند، ولی اطلاعات کشور را همان‌طور که در گذشته داده‌اند، این بار هم به آمریکا و اسرائیل می‌دهند دیگر دستشان بسته باشد. اگر تعلیق باشد، در همین حد کافی است. اگر واقعاً تعلیق باشد، نیازی به خروج نیست.» این کارشناس مسائل بین‌الملل معتقد است خروج از NPT زمانی معنا پیدا می‌کند که ایران اکثرین دستهای خود را عرض کرده قصد ساختن بمب داشته باشد او البته معتقد است هیچ منع قانونی برای خروج از این معاهده در ادامه ساختن بمب وجود ندارد. ایزدی در این باره توضیح می‌دهد: «هیچ منع قانونی برای ساخت بمب اتم در دنیا وجود ندارد، همان‌طور که شما می‌توانید کارخانه ذوب‌آهن تأسیس کنید، می‌توانید کارخانه ساخت بمب اتم تأسیس کنید. تنها زمانی منع وجود دارد که

ایران می‌تواند با محدود کردن نظارت‌های غیر ضروری آژانس بین‌المللی انرژی اتمی که خارج از چهارچوب پروتکل‌های رسمی انجام می‌شود، رویکردی قاطع‌تر در پیش گیرد. یکی از اقدامات مؤثر از تقاضای ظرفیت غنی‌سازی اورانیوم از طریق نصب و بهربرداری از سانتریفیوژهای پیشرفته‌تر است که می‌تواند توان فنی کشور را به‌طور چشمگیری تقویت کند. افزایش سطح غنی‌سازی از ۶۰ درصد به ۹۰ درصد یا نزدیک به آن پیامی روشن به طرف‌های غربی ارسال خواهد کرد. سال گذشته در جریان سفر رافائل گروسسی، مدیرکل آژانس، ایران تولید اورانیوم ۶۰ درصد را متوقف و مواد غنی‌شده را به سطح ۲۰ درصد رقیق کرد. اما در شرایط کنونی، توقف رقیق‌سازی یا تبدیل اورانیوم ۶۰ درصد به ترکیبات دیگر ضروری است و تمرکز باید بر ذخیره‌سازی مستقیم

گزینه‌های هسته‌ای غیرممنوع

اورانیوم با غنای بالا باشد. همچنین، ایران باید با جدیت بیشتری غنی‌سازی ۶۰ درصد را ادامه دهد و با استفاده از سانتریفیوژهای پیشرفته، سرعت و کارایی این فرایند را افزایش دهد. تقویت فعالیت‌های تحقیق و توسعه در حوزه هسته‌ای، به‌ویژه در طراحی و ساخت سانتریفیوژهای نسل جدید یا توسعه زنجیره‌های تولید اورانیوم فلزی، از دیگر اقدامات استراتژیک است که می‌تواند جایگاه فنی ایران را مستحکم‌تر کند. علاوه بر این، ایران می‌تواند از ذخایر قابل توجه اورانیوم غنی‌شده خود برای کاربردهای نظامی غیر ممنوع استفاده کند، کاربردهایی که هم آژانس و هم طرف‌های غربی به‌خوبی از آن‌ها آگاه هستند. این اقدامات نه‌تنها توان هسته‌ای ایران را تقویت می‌کند، بلکه به‌عنوان اهرمی برای بازدارندگی در برابر فشارهای غرب عمل خواهد کرد.

بیکار نمی‌نشینند. ماصالبرنامه‌ای برای ساخت بمب نداشتیم؛ آژانس اعلام کرده‌بود که انحرافی در برنامه‌های هسته‌ای ایران وجود ندارد، رئیس جامعه اطلاعاتی آمریکا گفته بود که ایران تصمیمی برای ساخت بمب اتم ندارد، اما به ایران حمله شد، ۱۲ روز بمباران شد و به مراکز هسته‌ای هم حمله شد، تا سطح زدن سران نظام هم رفتند جلو. حالا اگر ایران بخواد بمب بسازد و بخواد از NPT بیرون بیاید، قابل انتظار است که حملاتی سخت‌تر از جنگ ۱۲ روزه پیش رو خواهد بود. حالا اگر در این شرایط حتی بمب هم نخواهد بسازد، چه فایده‌ای دارد؟ به نظر من بی‌فایده است، مگر اینکه واقعاً نظام به این جمع‌بندی برسد که بخواد بمب بسازد، بعد از NPT بیرون می‌آید و بعد می‌گوید خب، من عواقبش را می‌پذیرم.»

بمب بسازیم؟

در واکنش به این سؤال که آیا ایران باید به سمت ساخت سلاح هسته‌ای برود یا نه ۴ نظر اصلی در کشور وجود دارد. برخی معتقدند ایران به دلایل فقهی نباید به این سمت برود، برخی معتقدند ایران برای جلوگیری از تنش‌های احتمالی و مشروعیت‌زدایی از اقدامات ضدایرانی نباید این کار را کند. در مقابل برخی معتقدند ایران باید بدون قیدوقود برای بازدارندگی به سمت ساخت سلاح رفته و گروه چهارم نیز معتقدند با تغییر در دیدگاه فقهی و یا حتی بر اساس دیدگاه فقهی موجود نیز امکان ساخت سلاح هسته‌ای البته با کارکردهای محدود برای جلوگیری از آسیب به غیرنظامیان وجود داشته و می‌توان سلاح غیرکشتر جمعی نیز از فناوری هسته‌ای تولید کرد. ابوالفتح، نماینده دیدگاه دوم است که معتقد است حداقل اکنون زمان ساختن بمب فراتر سیده است. او در این باره توضیح می‌دهد: «من معتقدم حرکت در چنین مسیری یک قدم‌ماتی دارد. کشور باید بازدارندگی غیرهسته‌ای‌اش را بالا ببرد تا در آن دوره‌ای که تصمیم می‌گیرد برای ساخت تا روزی که از مایش اتمی اش انجام می‌دهد، یک دوره زمانی است. حالا من تخصص فنی‌اش را ندارم، شش ماهه، یک ساله، پنج ماهه، ۱۰ روز، در آن مدت کشور باید ایمن باشد یا حداقل بتواند حملات را خنثی کند تا آن زمان. چنین اقدامی نه‌تنها امنیت کشور را تأمین نمی‌کند، بلکه اقدامات ضد امنیتی را افزایش می‌دهد. من نمی‌دانم کشور در آن موقعیت قرار دارد یا ندارد، ولی به عنوان کسی که تحولات را دنبال می‌کند، می‌توانم با اطمینان بالا بگویم که چنین

حرکتی اقدام بسیار شدید آمریکا و متحدانش را به همراه دارد.» فؤاد ایزدی در قالب چند پرسش دیدگاه چهارم را نمایندگی کرده توضیح می‌دهد: «ساخت بمب یک بحث فقهی دارد، اگر دیدونی صحبت‌های شهید فردین عباسی را نگاه کنید، شهید می‌گوید که این سلاح‌های تاکتیکی هسته‌ای، این هایدگر سلاح کشتار جمعی نیستند. آن اتفاقی که در هیروشیما و ناگازاکی افتاد، دیگر با این‌ها نمی‌افتد. شما می‌توانید یک پایگاه آمریکایی را بپودر کنید، ولی در همان حد، در یک فضای محدودتر، نیاز نیست که مانند آن کاری که آمریکا در ژاپن کرد یک شهری را بپوهاید پودر کنید. از این جهت این بحث‌ها جدی شده‌اند. آقای عباسی چندسال رئیس سازمان انرژی اتمی کشور بود، بنابراین یک حرف سطحی زده‌و این‌ها باید بررسی شود. آیا از نظر فقهی اگر این سلاح از حالت کشتار جمعی خارج شود، آن وقت آن فتوا می‌تواند برگردد؟ یک بعد فقهی دارد، یک بعد عملیاتی دارد. الان که سایت‌های ایران را زده‌اند، اصلاً ایران می‌تواند بیاید و بمب اتم بسازد؟ آیا می‌تواند بخرد؟ این سؤال‌هایی است که در سطح بنده نیست، در این مورد آدم‌های دیگر در کشور باید فکر کنند.»

دوگانهٔ خروج و عدم خروج از NPT

در میان گزینه‌های مواجهه ایران با اقدام طرف‌های اروپایی در فعال‌سازی مکانیسم ماشه و بازگشت قطعنامه‌های تحریمی پیشنهاد خروج از NPT نیز روی میز قرار

دارد. برخی این پیشنهاد را برای اینکه در مقابل تشدید اقدامات ضد ایرانی بازدارندگی ایجاد شود لازم می‌دانند. فؤاد ایزدی در این باره می‌گوید: «در مورد مواجهه با NPT، اگر همان تعلیق باشد، کافی است؛ به شرطی که واقعاً تعلیق باشد. این حالتی که در دولت هست که خیلی آن قانون مجلس را جدلی نگرفته‌اند، می‌گویند شورای عالی امنیت ملی حضور بازرس‌ها را تأیید کرده، در حالی که شورای عالی امنیت ملی باید تصمیم بگیرد و مصوبه داشته باشد. نباید دیر تصمیم بگیرد، باید مصوبه شورا باشد. اگر واقعاً تعلیق باشد خوب است یعنی کشور مطمئن شود که این افرادی که به عنوان بازرس آژانس می‌آیند، ولی اطلاعات کشور را همان‌طور که در گذشته داده‌اند، این بار هم به آمریکا و اسرائیل می‌دهند دیگر دستشان بسته باشد. اگر تعلیق باشد، در همین حد کافی است. اگر واقعاً تعلیق باشد، نیازی به خروج نیست.» این کارشناس مسائل بین‌الملل معتقد است خروج از NPT زمانی معنا پیدا می‌کند که ایران اکثرین هسته‌ای خود را عرض کرده قصد ساختن بمب داشته باشد او البته معتقد است هیچ منع قانونی برای خروج از این معاهده در ادامه ساختن بمب وجود ندارد. ایزدی در این باره توضیح می‌دهد: «هیچ منع قانونی برای ساخت بمب اتم در دنیا وجود ندارد، همان‌طور که شما می‌توانید کارخانه ذوب‌آهن تأسیس کنید، می‌توانید کارخانه ساخت بمب اتم تأسیس کنید. تنها زمانی منع وجود دارد که

کشوری عضو NPT باشد. عضویت در NPT هم اجبار نیست، مطابق بند ۱۰

به جز خروج از NPT چه پیشنهادی برای واکنش وجود دارد؟

تضاد مواجهند که بدون ساخت سلاح اتمی این خروج چه کارکردهایی برای ایران دارد. این تضاد باعث می‌شود تا این مطالبه از این گروه نیز وجود داشته باشد تا ابیده‌های خود در شرایط فعلی را نیز مطرح کنند. فؤاد ایزدی در این چهارچوب معتقد است: «هیچ محدودیتی برای غنی‌سازی وجود ندارد، یعنی شما غنی‌سازی ۹۹ درصد هم داشته باشید، محدودیت ندارد، هیچ محدودیتی ندارد. فقط برای ساخت سلاح است، یعنی شما غنی‌سازی ۹۹ درصد داشته باشید، هیچ ممنوعیتی در NPT وجود ندارد. برای غنی‌سازی ۹۹ درصد هم شما نیازی به خروج ندارید، چون عضویت در NPT محدودیت غنی‌سازی ندارد. تنها چیزی که مشخص کرده این است که کشوری که عضو NPT است، بمب نسازد. شما ۹۹ درصد غنی‌سازی کن، بمب نساز، هیچ مشکلی پیش نمی‌آید.»

این کارشناس بین‌الملل در ادامه توضیح می‌دهد: «کشور اگر این نکته را به طرف غرب وحشی منتقل نکند که تعرض به منافع ایران، تعرض به خاک ایران هزینه دارد و باعث شود طرف مقابل احساس کند تعرض به منافع ایران، تعرض به خاک ایران هزینه ندارد آن وقت هر روز از این کارها با شما انجام می‌دهد. برای جلوگیری از این موضوع شما چی کار باید بکنید؟ باید از اهرم‌هایی که دارید، استفاده کنید. یکی ااش چیزی است که NPT را می‌گیرد هم بستن تنگه هر مز. شما باید نگاه کنید، ببینید چه چیزی برای طرف مقابل هزینه است، آن چیزی که برای طرف مقابل به هزینه است را انجام دهید؛ چون اگر هزینه نداشته باشد، هر روز به شما تعرض می‌کند. این می‌شود روش صحیح، روش غلط چیست؟ شما همین جور هر روز کتک بخورید و تماشا کنید، این می‌شود روش غلط.»

فرهنگ نخبگان

یکشنبه ۹ شهریور ۱۴۰۴

شماره ۴۴۹۵

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE